

שבועות - נעשה ונשמע

ספר השיחות תשמ"ח חלק ב' עמוד 240

דבר ה' אלי ימינו הלא - - *לזכר להבלי את האצלת*

דבר ה' אלי ימינו הלא? - *לזכר להבלי ודין.*

מה שאמא שלי מבקשת אני עושה. אפילו שאני ממש לא רוצה ואין לי חשק. אפילו אם אני לא מבין למה אני צריך לעשות. אני עושה וזהו. לדעתי- צריך לעשות ובכלל לא צריך להבין למה. זה הכי טוב. אז לא נורא אם לא תמיד אני עושה בשמחה. העיקר שאני עושה.

גם אני שומע בקול אמא שלי, אבל אני כל הזמן מנסה להבין את הבקשות שלה, למה זה חשוב ולמה זה טוב, ולמה דווקא אני. לפעמים אם ממש קשה לי אני מפספס ולא עושה... בכל זאת לדעתי, הכי חשוב זה לעשות מה שמבינים, ככה עושים את זה מכל הלב ובהתלהבות. לא נורא אם לפעמים לפעמים מפספסים. העיקר שהמצווה יותר מושלמת.

? מה דעתכם? מי צודק?

זה שעושה מה שאמו מבקשת בלי להבין - מה הוא מרויח? מה הוא מפסיד? ולעומתו, זה שעושה רק מה שהוא מבין - מה הוא מרויח? ומה הוא מפסיד?

נרחיב את השאלה לקיום כל המצוות: מה עדיף - לקיים בפועל מבלי להבין, או להשקיע בהבנת עומק המצווה וטעמיה ולקיים רק מה שמבינים מתוך רגש והתלהבות? או שאולי קיימת דרך שלישית שמשלבת בין שתי הגישות?

נעשה ונשמע

בהקשר לקבלת התורה נאמר בפסוק:

"וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"

וההסבר על כך הוא:

נעשה = נקיים בפועל את כל המצוות;

נשמע = נלמד ונתעמק כך שנבין את טעמי המצוות בשכלנו.

 אחרי לא ספר החירה ולא את ההבליים בין "נעשה" ל"נשמע".

האמירה "נעשה" מביאה לקיום מצוות מתוך קבלת עול, גם אם לא מבינים. אדם שמקיים רק מה שהוא מבין - יתכן שלא יקיים חלק מהמצוות, או שלא יקיים אותן תמיד.

קיום מצוות מתוך קבלת עול מלכות שמיים והתמסרות לה', כמו עבד, הוא קיום חזק ותמידי.

לפי זה - שואל הרבי:

ולכאורה לא מובן: הקיום של כל המצוות צריך הרי להיות (לא מצד חיוב השכל, אלא מצד ציווי הקב"ה - מדוע הוסיפו היהודים לומר "ונשמע" (מלשון הבנה)? ובפרט שההוספה "ונשמע" היא לכאורה גורעת ומקטינה את העול של ה"נעשה" (קיום ציווי הקב"ה מתוך קבלת עול)?

כלומר, במבט ראשון נראה שהיה יותר טוב אילו היהודים היו מצהירים רק "נעשה", מכיון שהתוספת של "נשמע" מפחיתה מהעוצמה של "נעשה".

? מדוע ה"נשמע" מפחית מהעוצמה של "נעשה"?

מצד שני, הקב"ה נתן לכל אחד מעם ישראל שני כתרים, אחד כנגד "נעשה" ואחד כנגד "נשמע". ומזה מובן שה' רוצה גם את ה"נשמע". כיצד זה יתכן?

קיום מצוות עם כל הכוחות

הרבי מחדש שיש להבין את המושג קבלת עול בצורה יותר עמוקה.
הדרגה הראשונה היא אכן "נעשה" - לקיים את המצוות כי כך ה' ציווה, בקבלת עול.
אבל זה לא מספיק.

כאשר האדם מתמסר לה' בקבלת עול בלבד - ההתמסרות היא באופן חלקי.

? אלו כוחות של האדם אינם משתתפים בקיום המצוה כאשר היא נעשית בקבלת עול בלבד?

כאשר האדם עושה מתוך קבלת עול בלבד - העשייה עצמה בשלמות, אולם השכל והרגש של האדם אינם משתתפים בקיום המצוה, כי הוא לא מבין את המשמעות ואינו מרגיש שום רגש בקשר לעשיית המצוה.
ולכן זה לא מספיק, כפי שאומר הרבי בשיחה:

שלמות העבודה בקיום התורה והמצוות היא, שנוסף על העניין של "נעשה" (קבלת עול) - שמקיים המצוות יבין ויחוש ("נשמע") עם שכלו ומידותיו את הטוב, היוקר וההכרח של תורה ומצוות.
ויותר מזה - ש(לא רק הנשמה, הנפש האלוקית, אלא) גם נפשו הבהמית תבין ותרגיש את הטוב של התורה והמצוות, כפי שנאמר על מצות אהבת ה' "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך..." - בשני יצריך.

כדי שתהיה התמסרות מושלמת לעשיית המצוה צריך לגייס לכך גם את השכל והרגש. בשכל - האדם יעמיק ויבין את חשיבות המצוה, וכתוצאה מכך האדם יחוש רגש של שמחה בעשיית המצוה, ויקיים אותה מתוך התלהבות.
כלומר: קבלת עול מושלמת היא שהאדם מתמסר כל כולו לה', ועושה את המצוות כי כך ה' ציווה, ומגייס לשם כך גם את שכלו ורגשותיו כדי לקיים את המצוה עם כל הכוחות שלו, ושפילו הנפש הבהמית שלו תתחבר לכך.

אחרי לא ספר התורה יאנו אלו כוחות משתתפים בנשיית המצוה.

נשים לב, שיש כאן שלבים וסדר:

השלב הראשון הוא קבלת עול בסיסית - "נעשה". ורק אחרי שמקיימים את המצוות מתוך קבלת עול עוברים לשלב השני של שיתוף השכל והרגש - "נשמע".

אבל העניין (שהשכל של האדם יבין ויחוש את היוקר של תורה ומצוות) הוא שלב שני בעבודת ה'. ולכן, בפעם הראשונה היהודים אמרו "כל הדברים אשר דבר ה' נעשה" שהם יעשו בהצלחה את כל הציוויים של הקב"ה כעשייה בלבד, בקבלת עול.
ולאחרי זה מגיע השלב השני "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע", קיום התורה והמצוות הוא באופן שגם השכל מבין את העילוי של תורה ומצוות.

? מדוע יש חשיבות לסדר הזה דווקא, שקודם מתחילים ב"נעשה" ורק אח"כ מוסיפים גם "נשמע"?

באופן זה השכל והרגש משרתים את המעשה בפועל, ואילו העשייה לא תלויה בשכל או ברגש, היא תמיד תהיה. כך תמיד תהיה עשייה, גם אם לא מבינים, ומצד שני - העשייה לא תהיה "יבשה", כל הכוחות ישתתפו בה.

? נחזור לדו שיח שבפתיח: כאשר אמא מבקשת משהו, כיצד נקיים את המצוה בשלמות?

נעשה ונשמע - עושים ומבינים
את עול מלכות ה' עלינו נקבל
ואליו בכל הכוחות נתמסר:
בכח המעשה את המצוות מקיימים
אך בזאת לא מסתפקים!
לומדים ומבינים
את כוחות השכל והרגש מגייסים
וכך אפילו היצר הרע מבין:
לעבוד את ה' זה טוב ונעים.